



## ZEMPLÉNI MÚZEUM

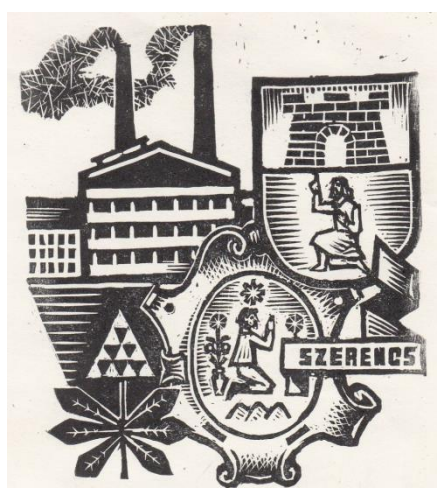
### 2021. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉS

Készítette:

Majoros Judit

igazgató

2022. február 15.



Bevezetés.....	2
Helyzetelemzés.....	3
Tárgyi feltételek.....	3
A Zempléni Múzeum műszaki állapota.....	3
A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége.....	4
Személyi feltételek.....	4
A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete.....	4
Szakmai tevékenység.....	5
Gyűjteményi munka.....	5
Gyűjteménygyarapítás.....	5
Gyűjteményrendezés.....	5
Nyilvántartás.....	6
Adattári munka.....	6
Könyvtári munka.....	6
Műtárgyvédelem.....	6
Tudományos tevékenység.....	7
Közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység.....	9
Kiállítások.....	9
A Zempléni Múzeum állandó kiállításai:.....	9
Időszaki kiállítások:.....	10
A látogatók száma.....	10
Rendezvények.....	11
Múzeumpedagógia tevékenység.....	14
Pályázatok:.....	16
A járasszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás.....	16
Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2019/2021.....	18
Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház.....	34

## Bevezetés

Az Országgyűlés 2012. október 8-án elfogadta a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosítását előirányzó 2012. évi CLII. törvényt, amely alapján az állami fenntartású megyei múzeumi szervezetek megszűntek, tagintézményeik a területileg illetékes települési önkormányzatok fenntartásába kerültek át.

2013. január 1-jétől a Zempléni Múzeum fenntartása is Szerencs Város Önkormányzatának feladata lett. Ekkortól - immáron 6 éve - a város mindkét muzeális típusú intézménye egy szakmai irányítás alá került, a Szerencsi Cukormúzeum a Zempléni Múzeum tagintézményeként működik.

A Szerencsi Helytörténeti Múzeum 1968. december 3-án kapta meg a működési engedélyét, tehát 2018-ban az intézmény elért működése kezdetének 50. évfordulójához. Mivel az alapítás az év végén történt, ezért úgy döntöttünk, hogy a jubileumot nemcsak 2018-ban fogjuk megünnepelni, az 50. évforduló tiszteletére rendezett ünnepség a csak nyitánya volt egy egész éven át tartó sorozatnak.

A 2020-2021-es évek szakmai teljesítményét – csakúgy mint az élet bármely területén – a múzeumokban is megnehezítették a világjárvány okozta korlátozások, a látogató szám csökkenése, a tevékenységek és a rendezvények online térbe való terelése, a diákcsoportok látogatásainak jelentős lecsökkenése.

A megváltozott körülményekhez való alkalmazkodás egy olyan új kihívás, amely a pandémiás időszak elmúlása után is kötelező érvényű lesz. A Zempléni Múzeum munkájával bizonyítja, hogy eleget tesz a társadalmi elvárásoknak, és a hagyományos feladatainak betöltése mellett képes megtalálni azt a szerepet és azt az utat, amely a megváltozott világunkban is elvezet a kitűzött céljai megvalósításához.

## Helyzetelemzés

### Tárgyi feltételek

#### A Zempléni Múzeum műszaki állapota

A Zempléni Múzeum 1991 óta a Rákóczi-vár keleti szárnyának első emeleti és tetőtéri szintjén működik. 2013-ig a múzeum a vár alapterületéből 733 m<sup>2</sup>-nyi részt foglalt el, és 100 m<sup>2</sup>-es vizes blokkot a könyvtárral közösen használt. Az első emeleti részen 7 kiállító terem és 3 szolgálati helyiség van 333 m<sup>2</sup> területen, a tetőtérben 1 iroda, 2 gyűjteményi szoba, 3 raktár és egy foglalkoztató terem található a 400 m<sup>2</sup>-es részben.

A helyiségek műszaki állapota megfelelő, a kiállító termeket folyamatosan karbantartjuk. Az elektromos és fűtésrendszer már régóta elavult, korszerűsítése és cseréje évek óta esedékes lenne, de jelenleg nem látjuk ennek forrását

A legnagyobb műszaki gondot az épület fűtése jelenti. A kazánokat ugyan cserélték, de a modern fűtőeszköz nem kompatibilis az elavult, elöregedett csőhálózattal és a radiátorokkal. Külön gondot jelent, a múzeum használt rész többségében csak temperáló fűtés van, a napi ütemezés nem a múzeum igényeihez alkalmazkodik (délután és este van emeltebb hőmérséklet), ez mégis jelentős összeggel terheli az intézmény költségvetését. Megítélésünk szerint a vár fűtésrendszerének átalakítása az energiatakarékosság és a költségcsökkentés érdekében indokolt lenne. A lift cseréjére is évek óta várjuk a megoldást.

Pályázati forrásból megtörtént a kiállító szint teljes elektromossági rendszerének felújítása: a vezetékek és a villanyóra cseréje, új biztonsági jelző-és kamerarendszer kiépítése, és a múzeum tűzvédelmi jelzőrendszerének kiépítése. Az épület többi részében viszont még mindig az 1980-as évek végén kialakított elektromos hálózat működik.

Az új turisztikai attrakciók létrehozása mellett jó lenne, ha a meglévő épületek műszaki gondjainak megoldása is több figyelmet kapna a fenntartó részéről. Az intézmény helyzetét nehezíti, hogy nincs kijelölt üzemeltetője a Rákóczi-várnak múzeum által használt részének, így minden műszaki, karbantartási problémát üzleti alapon, külső szolgáltatóval kell megoldanunk.

## A Zempléni Múzeum műszaki felszereltsége

A Zempléni Múzeumban a munkavégzéshez eszközök rendelkezésre állnak, az intézmény műszaki ellátottsága megfelel a kor követelményeinek. 2015. év végén a TIOP-pályázat keretében új informatikai eszközök beszerzésére került sor: szerver, 12 munkaállomás, 10 db notebook, projektor, színes fénymásoló gép ebből a keretből, 12 db tablet a TÁMOP-pályázat által került az intézménybe.

## Személyi feltételek

### A Zempléni Múzeum személyzeti helyzete

2021. évben 7 főállású és 2 részmunkaidős alkalmazott dolgozott az intézményben a következő munkakörökben:

1 fő - igazgató – muzeológus

1 fő – történész - muzeológus

1 fő – múzeumpedagógus – rendezvényszervező (Gyermekgondozási szabadságon)

1 fő – múzeumpedagógus-gazdasági alkalmazott

2 fő – pénztáros-teremőr

1 fő – takarító

A Zempléni Múzeum dolgozói 2020. november 1-jétől kikerültek a közalkalmazotti foglalkoztatási körből, a 2020. évi XXXII., a kulturális intézményekben foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonyának átalakulásáról szóló törvény értelmében. A jogviszony átalakítását minden dolgozó tudomásul vette, a jogviszony megszüntetésére egy munkavállaló esetében sem nem került sor. A törvény által előírt kompenzációt, a 6 %-os bérkiegészítést a 2020. évre vonatkozóan az intézmény dolgozói nem kapták meg.

A részmunkaidős alkalmazottak közmunkaprogramban vettek részt, valamint bérkiegészítésben részesültek, gyűjteménykezelési és feldolgozási munkákat végeznek.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján minden múzeum köteles műtárgyvédelmi és közművelődési szakembert is foglalkoztatni.

Az utóbbi kötelezettséget a múzeumpedagógus alkalmazásával teljesítettük, de a műtárgyvédelmi szakember pótlását csak a Herman Ottó Múzeummal való külső szerződéssel tudtuk megoldani.

## **SZAKMAI TEVÉKENYSÉG**

### **Gyűjteményi munka**

#### **Gyűjteménygyarapítás**

Gyűjteményfejlesztési koncepciónk kiemeli, hogy célszerű nemcsak adományozás, hanem egyedi darabok vagy hagyatékok megvétele által is gyarapítani a gyűjteményeket, hiszen így kvalitásos, kiállítható darabok kerülnek a múzeumba.

Az országos gyűjtőterülettel rendelkező képeslevelezőlap-gyűjteményt tovább gyarapítottuk, a kollekciónagysága 2021-ben 12200 darabbal nőtt. Ebben az esztendőben is vásároltunk képes levelezőlapokat, hogy a minőségi gyarapodás is jellemzője legyen a kollekciónagyságának.

#### **Gyűjteményrendezés**

A közmunkaprogram segítségével nagyarányú gyűjteményrendezési munkákat tudtunk elvégezni. A képeslapgyűjteményben folytattuk az anyag egyedi sorszámmal való ellátását és a digitális feldolgozást: a szkennelést és az adatbázis-készítést. A képeslapgyűjtemény sorszám szerinti átrendezése is folytatódott.

2018-ben a járasszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás segítségével a tárgyi gyűjtemény és az ex libris gyűjtemény magyar vonatkozású részének adatainak nyilvántartására egy minisztérium által akkreditált szoftvert kezdünk el alkalmazni. Ehhez az ex libris gyűjteményben is rendezési és adatfelvételi munkákat végeztünk.

2021-ben lebonyolítottuk a tárgyi történeti tárgyainak (880 darab) gyűjteményi revízióját. Kialakítottuk a tárolás új rendszerét, a leltárkönyvbe bekerült a tárgy helye is, valamint a tárgyakról elkészültek a tárgyfotók is.

A Zempléni Múzeum csatlakozott a múzeumi ágazat mintaprojektjéhez, melyben a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia által meghatározott műtárgyfeldolgozás folyik. A Szépművészeti Múzeum - Magyar Nemzeti Galéria Mozgó Laborja kitelepült, és több mint száz tárgyfotót készítettek, és ezek bekerülnek a MuseuMap szolgáltatási rendszerbe.

A gyűjteményrendezési munkákat közmunkaprogram segítségével végeztük.

## Nyilvántartás

A Zempléni Múzeumban a nyilvántartás naprakész. Az adattári, a könyvtári és a tárgyi gyűjtemény leltárkönyvi adatainak számítógépes feldolgozása befejeződött. Gyűjteményfejlesztési koncepciónk fontos része, hogy a korábban szekrénykataszteri nyilvántartású anyagaink (képeslapgyűjtemény, ex libris gyűjtemény) egyedi nyilvántartásúvá váljanak. Ez a magas példányszám miatt számítógépes feldolgozással, és a digitalizálással egybe kötve lehetséges.

## Adattári munka

Az adattár 12 tétellel gyarapodott.

## Könyvtári munka

A múzeum könyvtára nem nyilvános, inkább gyűjtemény jellegű, de kutatókat fogad. 2021-ben a könyvtár 21 tétellel gyarapodott adományozás és cserepéldányok által, illetve oly módon, hogy a képeslapok felhasználásának egyik feltétele, hogy a megjelenő kiadványból legalább egy példányt a kiadó átadjon a múzeum könyvtára számára.

## Műtárgyvédelem

Az állományvédelem előírásait fontosnak tartjuk, ezért több pályázaton is részt vettünk, hogy a hiányosságokat csökkentjük és megfelelő műtárgyi környezetet tudjunk biztosítani:

- A NKA támogatásával fényvédő fólia került a kiállítótér ablakaira, így a kiállításokban elhelyezett tárgyak UV-védelme megoldódott.
- Az állományvédelmi pályázat keretében fiókos fémszekrényeket, savmentes papíryanagokat,
- A Norvég Finanszírozási Alap segítségével tűzálló fémszekrényeket sikerült beszereznünk.
- A 2017. évi járasszékhely múzeum számára nyújtott keretből a következő fejlesztések történtek:
  - műtárgykörnyezetet szabályozó-ellenőrző berendezések beszerzése (párásító, szárító berendezések, mérőműszerek) – Testo 625 mérőműszer, Klima1stKlaas típusú mobil kondenzációs levegőszárító készülék -
  - légtisztító és levegőfertőtlenítő berendezések beszerzése - SA200 típusú légtisztító berendezés
  - raktár és kiállító helyiségek hidegfényű műtárgybarát izzók beszerzése, felszereltetése.

A fejlesztések sokat javítottak a múzeum állományvédelmi helyzetén, de sajnos még mindig maradtak megoldatlan, sőt kritikus problémák. Állományvédelmi stratégiánknak megfelelően minden pályázati lehetőséget megragadunk. 2021-ben egy régi nagy elmaradást sikerült pótolni: beszereltettük a múzeum tűzvédelmi riasztó rendszerét. Ez nagy előrelépés, hiszen a múzeum műtárgyállományának jelentős része papír alapanyagú, vagy könnyen éghető anyagból készült.

#### Személyzeti helyzet

Az intézményben még nem dolgozik műtárgyvédelmi szakember, de külső segítséggel végeztettünk ilyen jellegű tevékenységet. A tárgyi gyűjteményben Tóth Edina megyei műtárgyvédelmi referens iránymutatása alapján elvégeztük a tárgyak tisztítását, és a raktár takarításával és átrendezésével biztonságosabb tárolási körülményeket alakítottunk ki.

### **TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG**

A Zempléni Múzeumban dolgozó munkatársak elsődleges feladata Szerencs helytörténetének és a magyarországi édességyártás történetének kutatása. Ezen kívül a történész-muzeológus két nagy témakörrel foglalkozik: a képes levelezőlap kultúrtörténetével és Zemplén vármegye társadalomtörténetével.

2021-ben a legtöbb alapkutatást a Rákócziak – Egy nagy dinasztia születése című kiállításának szakmai háttéranyagának elkészítéséhez, és a kiállítás táblák megszövegezéséhez végeztük. Ennek során a Rákóczi-vár építéstörténete és Szerencs szerepe a Rákóczi család történetében teljesen új megvilágításba került., és a mindennapi élettel kapcsolatosan is sok új érdekes információ került napvilágra.

A Zempléni Múzeum képeslapgyűjteménye iránt az internetes kutathatóság által nem csökkent, hanem inkább jelentősen emelkedett az érdeklődés. A hungaricana.hu nevű közgyűjteményi portál egyik legnépszerűbb része a Képcsarnok, ahol az ott található képeslapanyag nagy részét a Zempléni Múzeum gyűjteménye adja. A lapokat nagyon sok kiadványba kérik közlésre, és ebből az intézménynek rendszeres bevétele származik.

A múzeum személyesen is fogad kutatókat és a képeslapgyűjtemény felhasználása iránt érdeklődőket, valamint az internetes szolgáltatással is támogatja a kutatók munkáját



## **Dr. Bodor Mária, a következő munkákat készítette el 2021-ben:**

### *Ismeretterjesztő kiadvány*

A szerencsi vár története. Kézikönyv a Rákóczi-kor múzeumpedagógiai feldolgozásához. I. kötet. Zempléni Múzeum, Szerencs, 2021.

Rákóczi Zsigmond és kora. Kézikönyv a Rákóczi-kor múzeumpedagógiai feldolgozásához. II. kötet. Zempléni Múzeum, Szerencs, 2021.

### *Tanulmány*

A képes levelezőlapok és az erőszak: az erőszak megjelenítődése a Zempléni Múzeum képes levelezőlap-gyűjteményében. // Margittai Linda–Tomka Béla (szerk.): Történelem és erőszak. Szeged, Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület, 2021. 580-594.

Képeslevelezőlap-kiadás a két világháború közötti Magyarországon – irredenta képeslapok a mindennapokban. Megjelenés alatt.

### *Ismertetés*

Petercsák Tivadar: A magyar képeslap története. Látóképek, csókküldemények, ünnepi üdvözetek. Debreceni Szemle 2021/3. 340-344. (2021)

### *Absztrakt*

Zsidók a magyarországi képes levelezőlap-kiadás történetében. // Bányai Viktória–Huszár Mihály–Turbucz Péter (szerk.): Új eredmények a magyarországi zsidóság kutatásában. Absztraktfüzet. Budapest, OR-ZSE Marczali Henrik Kutatócsoport, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet 2021, 12.

### *Lektori vélemény írása*

Szerző: Petercsák Tivadar

Kézirat címe: Képeslaphasználat, kommunikáció

### *Konferencia*

Előadascím: Zsidók a magyarországi képes levelezőlap-kiadás történetében

Konferencia címe: Új eredmények a magyarországi zsidóság kutatásában.

Szervező: OR-ZSE Marczali Henrik Kutatócsoport, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet

Dátum: 2021. szeptember 30. Budapest

### *Előadás szakmai napon*

Előadascím: Képeslevelezőlap-kiadás a két világháború közötti Magyarországon – irredenta képeslapok a mindennapokban

Szakmai nap: Gyűjteményezéstől a feldolgozásig. Trianoni tárgyemlékek, emléktárgyak

Módszertani szakmai nap a Déri Múzeumban

Helyszín, időpont: 2021. november 8., Déri Múzeum (Debrecen)

*Előadás*

Kik azok az aradi tizenhármak? Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggései

Helyszín, időpont: 2021. október 6., Szerencs

Szervező: Szerencsi Városi Könyvtár, a Könyvtári Hét alkalmából

### **Majoros Judit a következő munkákat készítette el:**

*Tanulmány*

Elmélet és gyakorlat ... - Kézikönyv a Rákóczi-kor múzeumpedagógiai feldolgozásához. III. kötet. Zempléni Múzeum, Szerencs, 2021.

Országzászlókat ábrázoló képeslapok a szerencsi Zempléni Múzeum gyűjteményében. (Megjelenik a 100 év szétszakíttatásban c. kötetben. Várható megjelenés: 2021. március 5.)

*Előadás:*

Modern múzeum ismeretátadás a 21. században - (Elhangzott a kassai Kelet-Szlovákiai Múzeum és a szerencsi Zempléni Múzeum együttműködésében lebonyolított az „Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház” című projekt keretében megrendezett online workshopon, 2021. július 8-án.

## **KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZÖNSÉGGKAPCSOLATI TEVÉKENYSÉG**

### **Kiállítások**

#### **A Zempléni Múzeum állandó kiállításai:**

- A képeslap világa (megnyílt: 2012. június 15. )
- Fery Antal ex librisei (megnyílt: 1993., felújítva: 2002)
- Rákócziak – Egy nagy dinasztia születése (megnyílt: 2020. , fejlesztve 2021-ben)
-

## Időszaki kiállítások:

Mézes gondolatok - a Kunszentmártoni Helytörténeti Múzeum kiállítása – 2020. október 9 – 2021. december 31

Az időszaki kiállítás a méhek életével, a méhészet történetével, a mézzel ismertette meg a látogatókat. Az interaktív tárlat elsősorban az iskolás korosztályokat akarta megszólítani, de a felnőttek körében is nagyon népszerű volt.



## A látogatók száma:

2018	Zempléni Múzeum	: összes: 14645 fő
		ebből diák: 5835 fő
		fizető: 6305 fő
2019	Zempléni Múzeum	: összes: 14039 fő
		ebből diák: 5412 fő
		fizető: 5827 fő
2020	Zempléni Múzeum	: összes: 6839 fő
		ebből diák: 1917 fő
		fizető: 3947 fő
2021	Zempléni Múzeum	: összes: 8065 fő
		ebből diák: 3284 fő
		fizető: 4230 fő

A látogató szám vizsgálatakor érdemes megjegyezni: ahhoz, képest, hogy a szokásos 52 hét helyett csak 35 hétig lehettünk nyitva, a bevételkiesés nem volt jelentős, a közel 4230 fizető látogató a hazai

turizmus élénkülését mutatja. A fizető látogatók számában a járvány előtt benne volt a csokoládéfesztivál alatti szám (~1000 fő) és az osztálykirándulások során érkező diákok száma. A családi turizmus keretében érkezők aránya viszont növekedést mutat.

## Rendezvények

A Zempléni Múzeum 2021.évi tevékenységét erősen korlázták a pandémia miatt hozott intézkedések, ezért a szokásos évi rendezvényeket (Város Napja, Múzeumok éjszakája, Csokoládéfesztivál) ebben az esztendőben csak korlátozottan lehetett megrendezni. Néhány kiemelt eseményre azért sor került, a legteljesebb rendezvénysorozatot „A múzeumok őszi fesztiválja” keretében valósíthattuk meg.

- 2021 március: *Beporzók hete előadásai*
  - (Vass-Bathó Beatrix – környezetmérnök-muzeológus, Kunszentmártoni Múzeum;
  - Farkas János - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szaktanácsadó, Országos Magyar Méhészeti Egyesület (OMME)

- 2021 június: *Múzeumok Éjszakájának*

Dr. Petercsák Tivadar: A magyar képeslap története. Látóképek, csókküldemények, ünnepi üdvözlések című kötetének bemutatása

- 2021 ősz: *Múzeumok Őszi Fesztiválja*

Az országos szintű rendezvénysorozatot Az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központja (MOKK) szervezi, amelyen 130 hazai múzeum több mint 600 féle különböző programmal, összesen közel 1200 eseménnyel vett részt szeptember 27. és november 11 között.

A fesztivál fontos rendezvénye volt 2021. október 2- én megrendezett sajtótúra, amelynek az idén Tokaj-hegyalja: Szerencs és Tokaj adott helyszínt.

A rendezvénysorozatot koordináló Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK), valamint stratégiai partnere, a Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) által szervezett esemény sajtótájékoztatóján elhangzott, hogy a Múzeumok Őszi Fesztiválja központi témája a múzeumok a testi-lelki harmónia megteremtésében betöltött szerepe.

Az idei kiemelt tematika, a Többszólamú múzeum kapcsán olyan programokkal készültek a múzeumok, melyek révén rekreációs helyszíneként mutatkozhattak be. Az idei fesztivál másik újítása volt a Tiétek is a múzeum! tematika, melynek kapcsán a koronavírus-járvány ideje alatt a frontvonalban helyt állók részére dedikált programokkal fejezték ki a múzeumok köszönetüket. Igazi felfedezéseket tehettek az érdeklődők a Múzeumi kulisszatitkok című tematika programjain, a látogatók elől rejtett múzeumi zugok mellett a szakmai munkába is betekintést nyerhettek. A rekreációt szolgálták a Sétálj, gyalogolj, bringázz velünk! tematika programjai is, a múzeumi szakemberek vezetésével tartott egészségmegőrző és egyben helytörténeti séták, kerékpártúrák. Ezúttal is kiléptek falaik közül a muzeális intézmények az Utazó Múzeum tematikához kötődő programjaikkal, és lehetőség nyílt a tartalmas kikapcsolódásra a Múzeumi Őszbúcsúztató – Engedd el magad! és a Múzeumi szünetelő programokon.

### **A Zempléni Múzeumban a következő tematikákban valósultak meg programok:**

- Múzeumi őszbúcsúztató tematika

(T)Egyél Magadért! – Krakkai Veronika természetgyógyász, életmódtanácsadó, terapeuta előadása

A kéréses állapotfelmérés után a természetgyógyászat alapját jelentő immunerősítésről kaptunk fogalmat az előadás során. A képekkel gazdagon illusztrált, rendkívül informatív, és a sok hallgatói kérdés miatt nyugodtan mondhatjuk: interaktív program során a lelki, szellemi önerősítés is napirenden volt. Természetesen főként a táplálkozás kapta a legnagyobb szerepet, Krakkai Veronika a reklámok és a fogyasztói társadalom tengerében igyekezett utat mutatni, milyen ételekkel és táplálékkiegészítőkkel érdemes erősíteni magunkat az őszi-téli időszakban, ugyanakkor a mozgás fontosságára is felhívta a figyelmet.

A közúti közlekedés múltja, jelene – tágabb értelemben – Szabó László ny. közlekedési mérnök, Közlekedési Múzeum

Az út sokkal több mint azt elsőre gondolnánk, a közlekedésen túl a gazdaságban, a háborúban, a vallásokban betöltött szerepére igyekezett felhívni a figyelmet Szabó László. Hídmérnökként a szárazföldi utak mellett kiemelt figyelmet fordított a vízi közlekedés sajátosságaira. Mindezt időrendben és földrajzilag is tág kontextusba helyezve, rengeteg képpel és háttéranyaggal, laikusok számára nem ismert összefüggések bemutatásával tette az előadó.

- Tiétek is a múzeum! tematika

A helyi nyugdíjas klubokat azért hívtuk meg, mert véleményünk szerint a pandémia nem csak a „frontvonalban harcolókat” (orvosok, ápolók) érintették mélyen, hanem a testileg, érzelmileg egyébként is rendkívül kiszolgáltatott időseket. A szociális kapcsolatok visszaszorulása, a bezártság, a félelem mind rosszul érintette őket, ezért nem hagyományos múzeumlátogatásra, hanem társalgós, teás-pogácsázós, beszélgetős délutánra hívtuk őket, amely során természetesen a tárlatok megtekintésére is sor került.

Elsőként az Öreg a nénikéd nevet viselő klub tagjai érkeztek, mivel többségében nyugdíjas tanárok, számos szakmai kérdést feltettek a Rákóczi kiállításról és az új Rákóczi kutatásokról. Hasznos eszmecserét folytattunk velük. A Zempléni Múzeum mint Képeslapmúzeum is ismert. A gyűjtemény felhasználásával készült el Petercsák Tivadar A magyar képeslap története című könyve, melyet a Múzeumok Éjszakáján már könyvbemutató keretében bemutattunk a nagyobb közönségnek, azonban az érdeklődés miatt részleteiben is bemutattuk ezt az impozáns kötetet.

A Városi nyugdíjas klub tagjait szintén vendégül láttuk, ők is örömmel elfogadták meghívásunkat. A Rákóczi kiállítás rendkívül tetszett nekik, amit egyébként is a pandémia alatt készítettünk, így valóban újdonságot jelentett számukra a múzeumlátogatás. Az is hasznos visszacsatolás volt, hogy a kiállítások új elemei közül melyek tetszettek nekik leginkább – jó volt látni, amilyen örömmel próbálták az urak a középkori sisakot, a hölgyek pedig a gyöngyös pártát.

- Múzeumi szünetelő tematika

Rajz- és fotópályázat

Rajz- és fotópályázatra hívtuk a Szerencs és környékén élőket. Célunk az volt, hogy a művészi kifejezés eszközeinek felhasználásával Szerencs és környékének látnivalói, ide értve az ismert, de még inkább a kevésbé ismert látnivalókat, új értelmezést s ezáltal életet kapjanak. Az iskoláskorúakat rajz elkészítésére biztattuk, a felnőttek kategóriájában fényképeket vártunk.

A felhívásra kevés, ám értékes pályamű érkezett, melyek megtekinthetőek lesznek Zempléni Múzeumban, majd utána a Turisztikai Központban

## MÚZEUMPEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Sajnos 2021-ben az ismert körülmények miatt csak nagyon korlátozottan volt lehetőségünk múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartani, de az elméleti felkészülés, és az új programok kidolgozása új szintre lépett.

A kassai Kelet-Szlovákiai Múzeum és a szerencsi Zempléni Múzeum együttműködésében lebonyolított az „Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház” című projekt egyik fő célkitűzése volt a múzeumpedagógiai tevékenység fejlesztése. Erről részletesebben a pályázatok pontban számolunk be.

Több alkalommal tartottunk bemutató múzeumpedagógiai foglalkozást – szintén a program keretén belül.





2022. decembérében a kiállítások megtekintése mellett Rákóczi Zsigmond alsó tagozatos csoportjait láttuk vendégül, ahol a karácsonyi ünnepek szokásaival ismerkedtünk, és egyedi képeslapot készítettünk.





## PÁLYÁZATOK:

- **A járásszékhely múzeumok számára nyújtott szakmai támogatás (2019) Módosított megvalósítási határidő: 2021.június 30.**

A 2019-ben pályázott szakmai fejlesztés tartalma:

1. A Zempléni Múzeum tűzvédelmi rendszerének tervezetése és kivitelezése
2. A múzeumi folyosón tárolt papír alapú műtárgyak áthelyezése, a tároló szekrények cseréje. A kerámia és fémtárgyak elhelyezése a múzeumi folyosón kialakított raktári részben.
3. A tetőtéri raktárak tetősík ablakainak fóliázása

A pályázati célban megjelölt fejlesztésére nettó 4 millió forintot (bruttó 5 080 ezer Ft) kértünk, de csak nettó 1 600 000 Ft támogatást kaptunk, ezért a pályázati célt át kellett alakítanunk.

A csökkentett összegből továbbra is a tűzvédelmi riasztórendszer kialakítását tartottuk prioritásnak, a fennmaradó összegből pedig fém polcrendszer beszerzését tartottuk célszerűnek a raktározási gondoki megoldása céljából

A fejlesztés eredményei:

A tűzvédelmi riasztórendszer kiépítése a prevenciót szolgálja, az állomány biztonságát erősíti.



A terveknek megfelelően a biztonsági rendszerhez csatlakoztatott tűzvédelmi rendszer került kiépítésre a múzeum mindkét szintjén: a kiállítóterben és az emeleti feldolgozó szinten is, ahol a dolgozószobák és a raktárak vannak.



Mivel a tervezett költségvetésnek még a felét sem kaptuk meg támogatásként, a folyosói szekrények cseréjére nem kerülhetett sor. A tűzvédelmi riasztórendszer kiépítése után megmaradó összeget korszerű fémpolcrendszer beszerzésére használtuk fel.



- **Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2019/2021**

A **Rákóczi Zsigmond és kora című tárlat**, amely a szerencsi *Zempléni Múzeum* történeti témájú állandó kiállítása volt, 1994-től 26 éven át szolgálta ki a közönséget. Mivel a múzeum nagyon szép történelmi környezetben, egy nevezetes műemléki épületben: a szerencsi Rákóczi-várban működik, az ide érkező látogatók igénylik, hogy színvonalas történeti témájú kiállítást tekinthessenek meg.

A régi kiállítás a tematikát illetően népszerű volt, de az 1990-es évek gyakorlatát alkalmazta: hagyományos tabló-tárló rendszerű, a bútorok elhasználódtak, a tablók megkoptak. A szövegek és feliratok egynyelvűek, a kiállítás semmilyen interaktív elemet tartalmazott, tehát a **mai kor igényeinek már nem felelt meg**.

**A téma: a Rákóczi család és Szerencs kapcsolata** tehát adott, és szinte **kötelező érvényű**, a téma kibontása és bemutatása azonban korszerűbb módszereket igényelt.

A kiállítás előkészületeként **látogatói felmérést** végeztünk a különböző látogatói csoportok között, hogy mely részei tetszenek a legjobban a régi kiállításnak, valamint hogy milyen típusú kiállítást, azon belül konkrétan mit szeretnének látni a szerencsi várban. A felnőtt korú látogatók **a vár építéstörténetére**, a vár régi kinézetére és berendezésére kíváncsiak. Az iskolás korú gyermekek között a vár **makettje**, és az **öltözetek** a legnépszerűbbek. A nemek megoszlásában a férfiak a **fegyverek**, a hölgyek a **viseletek** iránt érdeklődnek. Az új kiállítás koncepciójának kialakításakor ezt a látogató felmérést is figyelembe vettük.

**Tartalmi szempontból** a régi kiállítás *Rákóczi Zsigmond* életútját mutatta be, valamint utalásokat tett a szerencsi vár építéstörténetére.

Az új történeti témájú állandó kiállításunkban – amellet, hogy a fő hangsúly továbbra is a dinasztiaalapító *Rákóczi Zsigmondra* helyeződik – kitekintünk a család későbbi történetére is, főként a Szerencshez kötődő vonatkozásokra. Tehát felidézzük a Szerencsen született *Rákóczi György* alakját is, és bemutatjuk a vár legjelentősebb katonai eseményét, a fejedelem uralkodása alatt, a harminc éves háború alatt lezajlott 1644-es ostromot. *Rákóczi László* naplója alapját böngészve megtudhatjuk, hogy milyen szerepet játszott Szerencs a Rákócziak gazdálkodásában. A családfa, a birtoktérkép és az idővonal segítségével sok-sok ismeretet adunk át a korról, a nevezetes Rákócziakról, az országos politikában betöltött szerepükről.

**Formai szempontból** az új kiállítás megtervezésekor több problémával kellett szembenéznünk. Egyrészt nagy nehézséget jelentett a **műemléki környezet**: a kiállítóterem mennyezete boltozott, a

falak nyílászárókkal és egyéb építészeti elemekkel (kandalló, falfülke) tagoltak, a szobáknak nagyméretű, sok fényt átengedő ablakai vannak. Ennél is nagyobb probléma, hogy a korábban rendelkezésre álló kiállítási terület nagyon kicsi, mindössze másfél szoba (50+32 m<sup>2</sup>) volt. Ezért a mai kor elvárásainak megfelelő arculatú kiállítás megtervezése **nagy kihívás**. Úgy határoztunk, hogy **egy teremmel bővítjük** a kiállítást, és egy újabb 30 m<sup>2</sup>-es helyiséget hozzákapszolunk a bemutatóhoz, szerencsére ezt az épület elrendezése lehetővé teszi, van ajtó a termek között.

A történelmi környezetet, a termek adottságait, valamint a témát figyelembe véve úgy döntöttünk, hogy az új állandó történelmi kiállítás esetében is „klasszikus” stílust alkalmazzuk.

Az arculat megformálásában a kutatások eredményét is felhasználtuk. A tárlók- tablók zöld színét az invertáriumok leírásai alapján választottuk ki. Az akantuszlevél díszítés azért került alkalmazásra, mert a vár legrégebb kályhacsempéje is ezt a motívumot ábrázolta. A kiállítás új arculata nagyon elegáns lett, elnyerte a látogatóink tetszését. Külön kiemelik a vendégeink, hogy örülnek a régi, eredeti tárgyak megtekinthetőségének. Sok, különböző színvonalú rekonstrukciót láthatnak a környékbeli látogatóközpontokban (Boldogkő, Regéc, Fűzér), kifejezetten értékelik az eredeti, autentikus tárgyi környezet megismerhetőségét.

Mindez nem jelenti azt, hogy a kiállítás ne alkalmazna modern infokommunikációs eszközöket: mozgásérzékelővel induló filmrészlet, érintőképernyős monitoros számítógépes applikáció (Rákóczi Zsigmond köszöntője, családfa applikáció, 16. századi divatlap). A háttérinformációkat és a többnyelvűséget a kiállításához rendelt honlappal biztosítjuk.

Azt terveztük, hogy még több technika attrakció lesz a kiállításban (szikszói csata bemutatása, *Rákóczi Zsigmond* életútja, a vár 3D rekonstrukciója, Bocskai alakjának hologramos megjelenítése és esküje), de sajnos ezek költsége már nem fért bele a szűkített keretbe. Úgy gondoltuk, hogy az infokommunikációs eszközök hasznosan szolgálhatják a több szintű információszerzést, de úgy tűnik a pályázati céljainkat elbírálók ezzel a célkitűzéssel nem értettek egyet.

Mind a három terembe terveztünk egy központi látványelemet (szerencsi vár makettje – várostrom, *Rákóczi Zsigmond* és *Gerendi Anna* lakószobája, a megyaszói református templom szószékkoronája és mennyezetdeszkái). Az első két terem berendezését megközelítőleg az előzetes terveknek megfelelően sikerült megvalósítani (a makett kibővítéséről itt is le kellett mondanunk), de a 3. terem kialakítását teljesen át kellett terveznünk. A megyaszói templom Miskolcon őrzött mennyezetdeszkái és a szószék beépítése helyett kialakítottuk a „kincses kamrát”, ahol 2 eredeti és két nemesmásolat oklevelet helyeztünk el. Ezek szemléltetik a Rákócziak politikai tevékenységét.

A műemléki környezet nem engedi anapjainkban divatos gipszkartonos beépítést, ezért a tárgyak tárlókba kerültek. Grafikusan szerkesztett tablókat is használunk, de törekszünk arra is, hogy interaktív módon vonjuk be a látogatót az ismeretszerzésbe (pl. családfa, birtoktérkép, idővonal). Fontosnak

tartjuk, hogy a különböző korú és felkészültségű látogató számára több szintű, és eltérő részletezésű információt nyújtsunk (főszöveg, felirat, QR kód, blog, ismeretterjesztő kiadványok). Fontos, hogy a tájékoztatás több nyelven jelenjen meg, valamint ne csak olvasható, de hallható szövegek is legyenek.

A pályázati cél meghatározásakor hangsúlyoztuk, hogy bár rendelkezésre állt korábban egy hasonló történeti témájú kiállítás a *Zempléni Múzeumban*, itt most egy új koncepciójú, és megjelenésében is teljesen más bemutatót hozunk létre, tehát nem a régit korszerűsítjük, hanem valójában egy **új kiállítást alkotunk**.

Ez a célkitűzés megvalósult, a teljes tervezet azonban nem. Ugyanis a kezdeti támogatás után (1. 2. ütem) után a 3. ütemben már csak egy csekély összeget (2 millió forint) kaptunk, ráadásul azzal a döntéssel, hogy a teljes programot fejezzük be belőle. Nyilvánvaló, hogy ha az igényelt 18 millió forint helyett 2 millió forintból kell gazdálkodni, akkor a megvalósítás körét is szűkíteni kell. Ezért beszámolónkban bemutatjuk a kiállítás megvalósult elemeit, de be kell mutatnunk azt is, hogy mi az, amire nem jutott forrás.

Tehát jelen beszámolónk a 2019-ben megítélt és 2020-2021-ben megvalósított Kubinyi-program 3. ütemére vonatkozik. Ezen ütemben bemutatásra kerültek mindazon bútorok, installációs eszközök és tartalmak, amelyek a program 2. ütemében elkészültek.

A pályázati támogatást a következő célokra kívántuk felhasználni:

- tartalom-előállítás és grafikai munkák
- a kiállítási installáció (asztalosipari, dekorációs munkák)
- ismeretterjesztő kiadvány, múzeumpedagógiai kiadványok megjelentetése

*Rákóczi Zsigmond* méltatlanul kevésbé ismert alakja a Rákóczi családnak, leszármazottai több figyelmet kaptak. Azonban, ha azt tekintjük, hogy ő volt az, aki az ismeretlenségből kiemelte a Rákóczi nevet, megalapozta a család vagyonát, tekintélyét és hatalmas ívű politikai karriert futott be, akkor biztosan állíthatjuk, hogy tevékenységének bemutatásával nemcsak emléket állítunk a dinasztiaalapítónak, de a mai kor számára is fontos üzeneteket közvetíthetünk. A katona, a vagyonszerző főúr, a művelődéspártoló költő, a politikus, az erdélyi fejedelem képe úgy bontakozik ki előttünk, hogy közben megismerhetjük korának történéseit: a hosszú háború és a Bocskai szabadságharc eseményeit. *Rákóczi Zsigmond* korának egyik legkiválóbb egyénisége volt: a szikszói csata győztes hadvezére, a *Vizsolyi Biblia* megjelentetésének

elkötelezett híve és pénzügyi támogatója, a Bocskait fejedelemmé választó szerencsi országgyűlés házigazdája, és Erdély bölcs, nagy tekintéllyel bíró választott fejedelme. A kiállításban ezen fontos, az ország életét is jelentősen befolyásoló történéseket felidézzük, mint ahogy *Rákóczi Zsigmond* és *Bocskai István* példát adó egyéniségét is.

Teljesen újszerű elem a kiállítás koncepciójában, hogy bár a dinasztiaalapító *Rákóczi Zsigmond* áll továbbra is a középpontban, de a látogatói igényeket is figyelembe véve megnöveltük a látászöveget, és kitekintünk a család többi tagjára is. Felelevenítjük a Szerencsen született *Rákóczi György* alakját, bemutatjuk a Rákóczi család felemelkedését, és az országos politikában betöltött szerepét. Bemutatjuk egy 17. századi előkelő család hétköznapijait, a ruházatot, az étkezési szokásokat. Kiemeljük, hogy a kultúra, a művelődéspártolás mennyire jellemzője volt ennek a családnak, s hogy a megszerzett vagyon egy részét erre használták. Nagy hangsúlyt kap a kiállításban Szerencs, az ősi fészek, a Rákócziak első magánvára, a születések, a házasságkötések és a temetkezés helyszíne. *Rákóczi László* naplója segítségével megelevenedik Szerencs, a birtokközpont. Megjelenik a kiállításban két fontos hadi esemény: az egyik az 1588-as szikszói csata, mint *Rákóczi Zsigmond* legnagyobb katonai sikere, a másik pedig a szerencsi vár 1644-es ostroma, mint Szerencs történetének legjelentősebb hadi eseménye.

Az „Egy nagy dinasztia születése – Rákócziak” című kiállítás három elkülönülő tematikai egységre bomlik:

1. *A Rákócziak felemelkedése, katonai tevékenységük*
2. *Élet a 17. századi Szerencsen*
3. *A vagyonszerzés és a politikai tevékenység*

**Az első egységben** hangsúlyozzuk, hogy a család felemelkedését a katonai pályafutás alapozta meg. *Rákóczi Zsigmond*, mint Szendrő és Eger várkapitánya katonai érdemeinek köszönhetően emelkedett bárói rangra, és vagyonosodásának is ez volt az elsődleges forrása. Itt mutatjuk be a nagy csatáikat, a szikszói küzdelmet és Szerencs ostromát. A látogatók megismerkedhetnek a kor jellegzetes fegyvereivel és a katonai viselettel.

A kiállítás egy „intro”-val indít, amelyben Rákóczi Zsigmond megidézett alakja (akit Görög László, színész alakít) szólítja meg a látogatókat.





A kiállítás címe egy pengéfalon jelenik meg, amelyen feltűnik a központi szereplő: Rákóczi Zsigmond alakja, és az a címer, amelyet ő kapott Rudolf császártól, amikor a király 1597-ben bárói rangra emelte.





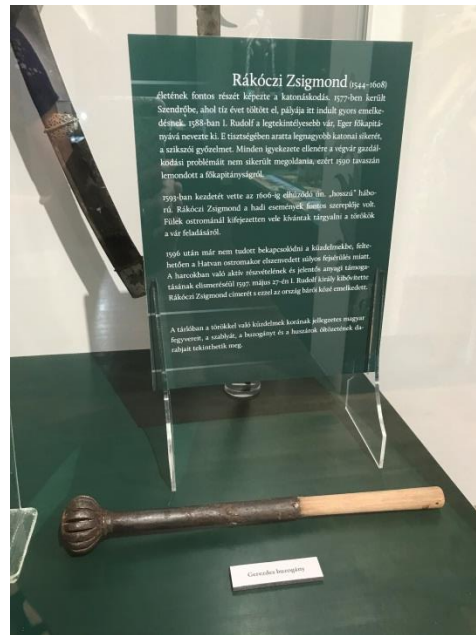
A kiállítás célkitűzései között szerepel, hogy Zsigmondon túl a Rákóczi család többi tagjáról is szóljon. A családfa és a hozzá kapcsolódó applikáció ennek megvalósítását szolgálja.

Az érintőképernyős monitoron nemcsak a család tagjainak életrajza található meg, a Szerencshez kötődő események külön kiemelészt kaptak. (pl. itt van eltemetve Rákóczi Zsigmond, itt született Rákóczi György, II. Rákóczi Ferenc többször tartózkodott a várban, itt ünnepelte a 18. születésnapját stb.)





A család felemelkedésének egyik fontos tényezője a katonáskodás, ezért az első teremben az ehhez kötődő tárgyi emlékeket mutatjuk be, rövid szövegmagyarázattal.





Az eredeti tervekben szerepelt, hogy Rákóczi Zsigmond legnagyobb haditettét, a szikszói csatát - amiért törökvevő hősnek tekintették az egri kapitányt - animációs filmen mutatjuk be. A szűkített költségvetés azonban csak a tablós bemutatást tette lehetővé. Igyekeztünk azonban így is informatívan, az érdekességeket is kiemelve bemutatni az ütközetet.





Az 1644-es ostromot a vármakett segítségével, ólomkatonákkal, ágyúszóval akartuk szemléletesen bemutatni. Sajnos ez esetben is maradt a tárló-tabló megoldás. A terveket átalakítva a makettet a vártörténet különböző korszakainak bemutatására használjuk – sajnos statikus módon – a tervezett interaktív elemek alkalmazását itt sem engedte meg a szűkített költségvetés.



Népszerű a látogatók körében a kézbe vehető, és felpróbálható huszársisak-másolat.

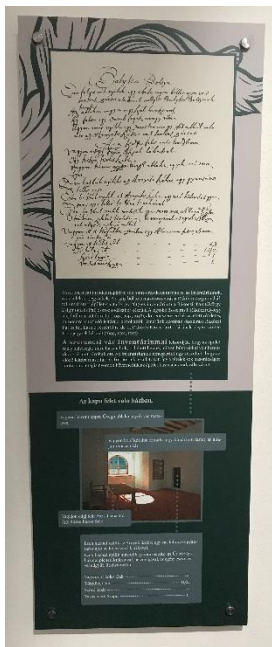
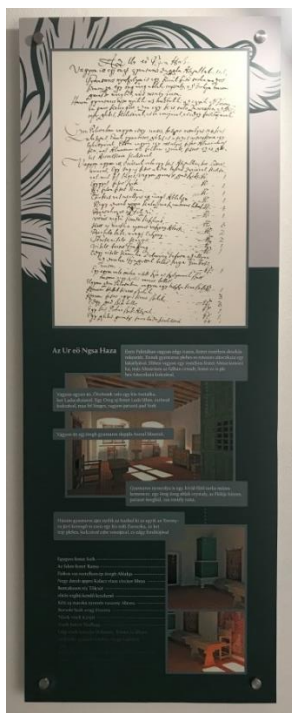


A látogatók másik kedvence a csigalépcső, amelyre az ajtó üvegbetétjén át immár rálátnak a látogatók. Ide is terveztünk egy interaktív betűforgató játékot, amely a lépcső régi nevét: kerengő grádics adta volna ki. Ez sem valósulhatott meg.





A vár építésének történetét, a különböző helyiségek eredeti funkcióját bemutató a 3D animáció helyett a táblákon elhelyezett képekkel és leírásokkal pótoltuk.



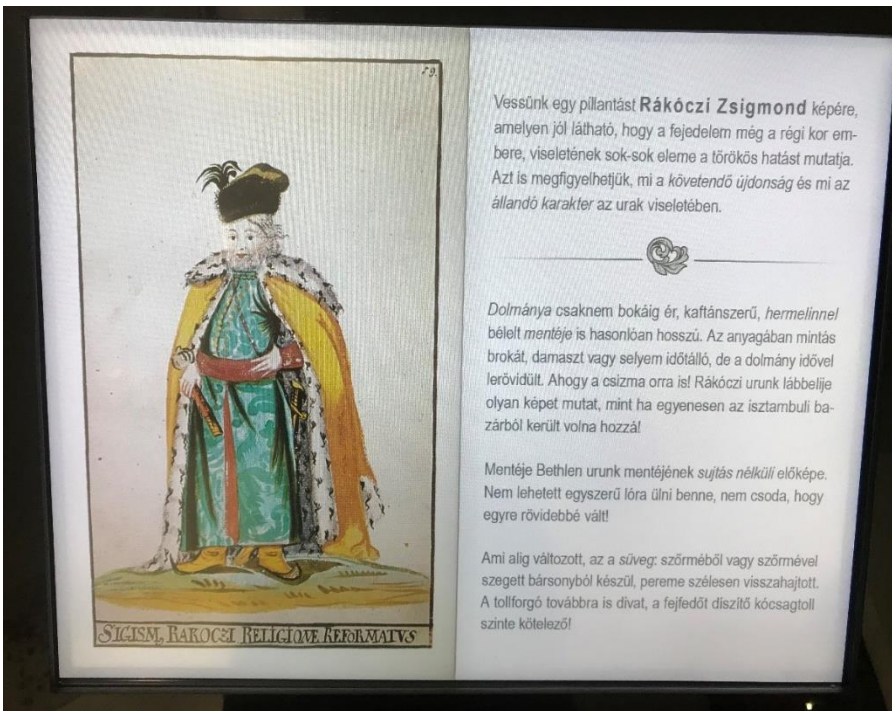
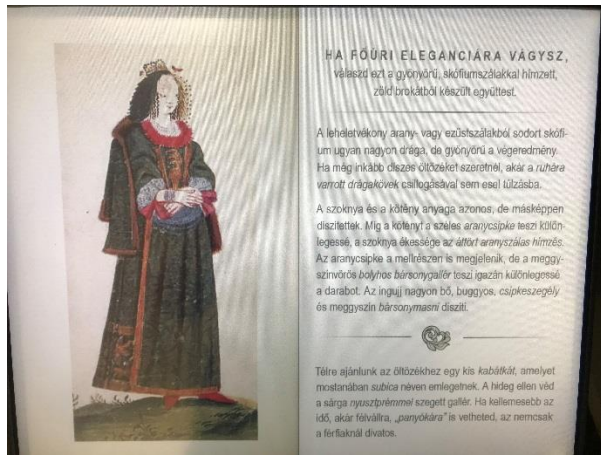
Bármennyire is igyekeztünk érdekes szövegeket írni, az ismeretátadás ezen hagyományos módja már nem olyan népszerű a látogatók körében, mint az animációs film.

A második egység fontos témája a művelődéspártoló Rákóczi család bemutatása. A *Viszolyi Biblia* kiadásának legfőbb támogatója *Rákóczi Zsigmond* volt, de fia *Rákóczi György*, és felesége *Lórántffy Zsuzsanna* is lelkes támogatója volt a könyvek megjelentetésének és az iskoláztatásnak. Ebben az egységben *Rákóczi László* naplójának segítségével bemutatjuk, hogy Szerencs milyen szerepet töltött be a Rákóczi család gazdálkodásában (bor, legeltetés, vadászat, halászat – tokhal és viza – és dinnye).



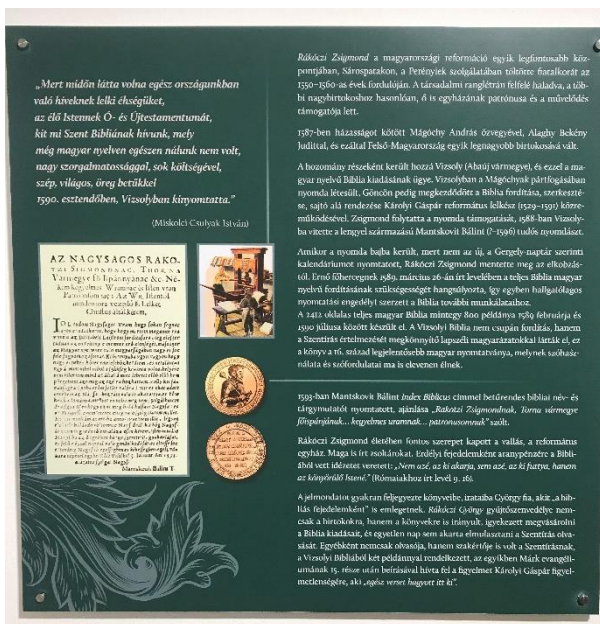


Nagy hangsúlyt teszünk a korabeli divatra, egy 16. századi divatlap applikáció hozza közelebb a kort a gyerekekhez.



Eredetileg a *Miskolczi Csulyak István* naplójából ránk maradt receptgyűjtemény segítségével szerettük volna felidézni az étkezési szokásokat – a divathoz hasonlóan, applikációval, illetve itt kapott volna helyet a szerencsi vár 17. századi külső állapotát, valamint a belső termet bemutató 3D belső rekonstrukciós film vetítése. Ezek az elemek azonban kimaradtak a megvalósításból – a már említett ok miatt.

Rákóczi Zsigmond zsoldárszerzőként és a Vizsolyi Biblia mecénásaként béirta nevét a magyar kultúrtörténetbe is. Erről is megemlékezik a kiállítás.





A várban talált régészeti emlékekeit mutatja be a „kis zöld almáriomocska.”



*„Vagyon itt a kőfalba csinálva  
egy Almárium, festett,  
az ajtaján nincsen zár.”*

A középkorban tárolás céljára leginkább a ládákat használták.

A leírásokban gyakran találkozunk az almárium kifejezéssel, amely eredetileg fegyverek tárolására szolgáló bútor volt, de a későbbiekben minden mást – ruhát, könyvet, iratokat, edényeket is tartottak a polcain.

Az is gyakori, hogy a szekrényt a fal mélyedéseiben, fülkéiben alakították ki. Ajtaja általában festett, akár üvegezett, polcai, fiókjai voltak.

A szerencsi vár régészeti feltárása 1968-ban kezdődött, melyet Váler Ilona, később László Csaba irányított. Leginkább a falkutatásra koncentráltak, de régészeti leletek – bőséges kerámiaanyag, fém használati eszközök – is előkerültek. A régi almáriumban most a feltárás során előkerült tárgyak láthatók.

A kályhacsempéken különböző alakű töredékek, állatok, alig stilizált növények jelennek meg.

A csempékészítők hosszú időn át alkalmazták a reneszánsz kazettákra emlékeztető díszítőműveket.

A falba épített almárium mellett található egy árnyékszék. Ezt is egy játékos „geggel” szerettük volna bemutatni: kopogtatás után megszólal egy hang: Foglalt!



Egészen biztosak vagyunk benne, hogy ez a hozzánk látogató gyerekeknek nagyon tetszene, ezért ezt amint lehetőségünk adódik, saját költségvetésből meg fogjuk valósítani.

Az elmaradt kiállításelemek között kell még említenünk, a százazpecsételő kihelyezését és a csigalépcső nevének: „kerengő grádics” látványos forgatható betűs megjelenítését. A lányoknak való pártát – saját forrásból – viszont kiviteleztek.

A múzeumpedagógia foglalkoztató füzetek és a kiállításvezető is **más forrásból valósultak meg.**

**A harmadik egységben** a birtokszerzésen és a politikai szerepen lett volna a fő hangsúly. Az időfal térben és időben – nemzetközi kitekintéssel - a mutatta volna be szereplőket és az eseményeket.

Terveink szerint a megyaszói református templombelső tárgyai a reformáció korát hivatottak volna bemutatni, hiszen *Zsigmond* és *György* is lelkes támogatója volt az „új hitnek”. Ugyanakkor a szerencsi református templom, sok korabeli esemény színhelye (*Bocskai országgyűlés*, *Rákóczi Zsigmond* temetése, *Rákóczi György* esküvője, az 1644-es dúlás) is felidéződne ezáltal. Terveinket azonban teljesen redukálni kellett a fejedelemséghez köthető eredeti tárgyak és tárgymásolatok (oklevél, pénz,) bemutatására.

Így ebben a teremben helyeztünk el 2 eredeti, és nemesmásolat oklevelet.



Összegezve elmondható, hogy a Rákóczi család olyan szerepet töltött be a Szerencs térsége (és az ország) történelmében, amely rendkívüli hatású, ezért a nagy hírű dinasztia és Szerencs kapcsolatának bemutatása kötelező érvényű a kisváros múzeumában. A korábbi állandó kiállítás is erre törekedett, de az elmúlt több, mint 26 évben elavulttá vált, nem felelt meg a mai követelményeknek. A modern kor új szemlélete és a technikai fejlődés lehetővé teszi egy olyan interaktív kiállítás létrehozását, amely attraktív, élményeket nyújt, ismereteket bővít és hangsúlyt tesz bizonyos jelenségekre.

Sajnáljuk, hogy a Kubinyi-program eleinte támogatta elképzeléseinket, és a projekt első két körében élveztük a döntéshozók bizalmát. Bár a koncepció semmit nem változott, csak gazdagodott és bővült, a 3. pályázati fordulótól már nem kaptuk meg azt a támogatást, amely a teljes körű megvalósítást lehetővé tette volna. Így egy olyan kiállítás született, amely újabb és elegánsabb mint a régi volt, de a benne rejlő lehetőségeket félig sem sikerült kiaknáznunk.

#### 4. Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház

2019-ban a Zempléni Múzeum és a **Kelet-Szlovákiai Múzeum** (Východoslovenské múzeum) és a szerencsi **Zempléni Múzeum** együttműködési megállapodást kötött az Európai Regionális Fejlesztési Alap eszközeiből az Interreg V-A Szlovákia - Magyarország Együttműködési Program keretén belül a FMP-E/1901/4.1/029 „Határtalan emlékeink – a szerencsi Rákóczi-vár és a kassai Rákóczi emlékház” című („Rákóczi “rövidítéssel) **projekt megvalósítása céljából**. A pályázat megvalósítását Szerencs Város önkormányzata a 2019. augusztus 27-i ülésén támogatta. A pályázat megvalósítása 2021. július 1-jén kezdődött el.

Mindkét város Kassa és Szerencs ezer szállal kötődik a neves történelmi családhoz.

Szerencs vára, amelyet a dinasztiaalapító Rákóczi Zsigmond épített fontos történelmi események színhelye volt. Falai között többször megfordult II. Rákóczi Ferenc is.

Kassa nagyon fontos szerepet töltött be 16-17. századi Felső-Magyarország életében. Amikor a 20. század elején a nagyságos fejedelem hazahozott földi maradványainak méltó helyet kerestek, nem véletlenül esett a választás Kassára.

Összeköti a közös sors a két várost, hiszen mindkét hely egy nevezetes, nagy rangot Rákóczi temetkezési helye: Szerencs Rákóczi Zsigmondnak, Kassa pedig ükunokájának, II. Rákóczi Ferencnek ad végső nyughelyet.

A Kelet-szlovákiai Múzeum gondozza azokat a gyűjteményeket, amelyek kötődnek a Rákóczi Ferenc személyéhez és a kuruc háborúk időszakához. Az új interaktív kiállítások közé tartozik a Rodostó, II. Rákóczi Ferenc emlékháza, amely a száműzetésben élő Rákóczi életét idézi fel. A Rodostó-ház és a Dóm a kassai magyar látogatók egyik legnépszerűbb műemléke.

A szerencsi Zempléni Múzeum a család korai történetének feldolgozásában jeleskedik. 2020-ban nyílt meg az új állansó kiállítás, amely a dinasztia alapító Rákóczi Zsigmond életútjának bemutatása mellett hangsúlyt helyez a nevezetes történelmi család és a Szerencs kapcsolódási pontjaira.

A projekt megvalósítása 2020 júliusában elkezdődött, de a kivitelezés a világjárvány miatt nagy nehézségekbe ütközött. Át kellett gondolni, hogy mit lehet megvalósítani az eredeti célkitűzések közül.

A projekt egyik fő célkitűzése egy olyan többnyelvű (magyar, szlovák, angol) pedagógiai program kidolgozása volt, amely Rákóczi Ferenc életét és tevékenységét az egyes korosztályoknak könnyen befogadható módon mutatja be, érdekes, élményekkel gazdagított formában nyújt ismereteket.

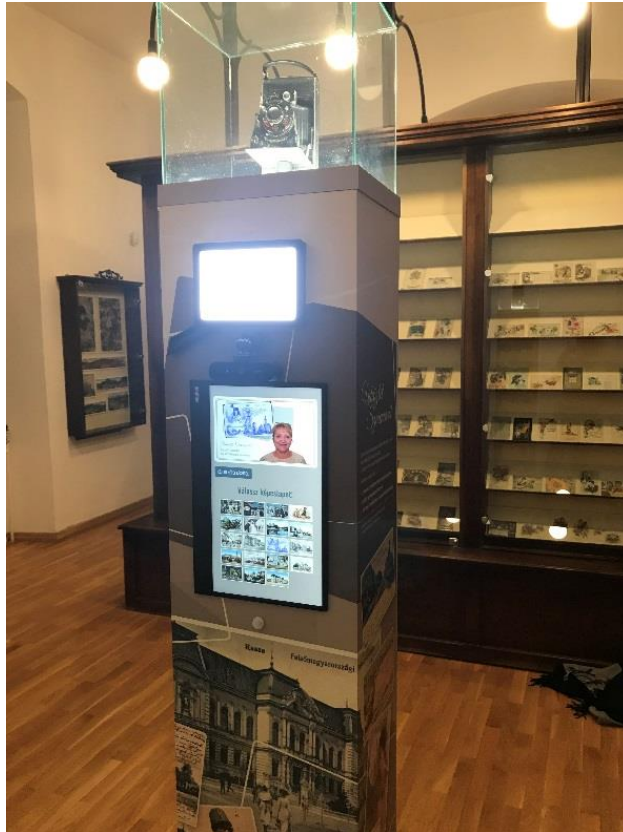
A múzeumpedagógiai programok kidolgozása a bezárások alatt is folytatódhatott, ez a programelem nem került veszélybe. A kölcsönös látogatások azonban sajnos elmaradtak, a megrendezett programokat az online térben bonyolítottuk le. Ezek közül kiemelkedik az a két találkozó, amelyek során a 21. századi múzeumpedagógia fejlődési lehetőségeit tekintettük át.

Első alkalommal Gócsáné dr. Móró Csilla mutatta be a tápiószelei Blaskovich Múzeum kiemelkedően magas színvonalú oktatási tevékenységét. A második workshopon a szerencsi múzeum igazgatója, Majoros Judit tartott előadást „Modern múzeumi ismeretátadás a 21. században” címmel. Az előadások elhangzása után volt lehetőség az előadóktól kérdezni, és ezzel a részt vevők éltek is, így hasznos tapasztalatcsere lett a beszélgetés eredménye

A projekt legfontosabb eredménye, hogy a partnerintézmények felkészültek arra, hogy a foglalkozásokra érkező iskolai csoportok, egy megújult, modern szemléletű múzeumpedagógiai kínálatból választhatnak.

Mind elméleti síkon, mind pedig a gyakorlati alkalmazásában jelentős javulást hozott a projekt. Megjelent egy 3 kötetes, 3 nyelven kiadott kézikönyv, amely amellelt, hogy segítséget ad a Rákóczi-kor múzeumpedagógiai feldolgozásához, bemutatja a szerencsi Rákóczi-vár történetét és a dinasztiaalapító Rákóczi Zsigmondot. Két alkalommal tartottunk online szemináriumot, amelyen a Rákóczi család történetét dolgoztuk fel. Ezekről digitális felvétel is készült, amely szlovák feliratozással lett ellátva, így mindkét fél munkáját segíti. Két alkalommal tartottunk bemutató jellegű múzeumpedagógia foglalkozást, amelyhez elméleti programvázlat és foglalkoztató munkafüzet készült. A szlovák partner kétnyelvű munkafüzetet jelentett meg, amely II. Rákóczi Ferenc életét dolgozza fel.

A látogatói élmény fokozását szolgálja a múzeum új attrakciója: egy érintőképernyős fotóautomata, ismertebb nevén szelfigép, amellyel különleges fotókat készíthetnek magukról a múzeum látogatói. A szelfigép arra alkalmas, hogy a fénykép készítőjét különböző, a képeslapok felhasználásával készült háttérkép alkalmazásával úgy örökítse meg, mintha utazna a térben és az időben.



A 2021-es év nehézségei ellenére a Zempléni Múzeumról továbbra is elmondható, az intézmény továbbra is stabil keretek között, kiegyensúlyozottan működik. A minisztériumi és az önkormányzati támogatás mellett minden lehetőséget megragadunk, hogy bevételeinket növeljük, és igényes szakmai tevékenységet folytassunk. A Zempléni Múzeum amellet, hogy gazdagítja a helyi kulturális kínálatot, tevékenységével, kapcsolataival nemcsak az intézmény, de az egész város hírnevének gyarapodását szolgálja.

Szerencs, 2022. február 15.

Majoros Judit

igazgató